

GEN BE

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΣΑΜΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΗΓΕΜ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1907

682

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΣΑΜΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΗΓΕΜ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1907

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

« Ἐπιστατόν καὶ διακωλυτέον τὸ κακόν-
τιθες τοῦτο, καὶ ἀκόλουτον, καὶ ἀνελεύθε-
ρον, καὶ ἀσχημον. » Πλατ. Πολ. Γ', 401.)

Κατὰ τὰ τελευταῖα τῶν ἐτη πολλὰ καὶ ποικίλα ἐ-
γράψαν περι τοῦ ὑπό τινων κατασκευασθέντος πολυθρο-
λήτου « γλωσσικῶς ζητήματος ». Ἄλλ' ὡς ὁ Βολταίρος
πάνυ ὀρθῶς καὶ εὐτραπέλως παρετήρησε περὶ τῆς λεγομέ-
νης αἰ' Ἀγίας Ρωμικῆς Αὐτοκρατορίας, » ὅτι, οὔτε ἀγία
ἦν αὕτη οὔτε Ρωμικὴ, οὔτε Αὐτοκρατορία, ὁμοίως δυ-
νάμεθα καὶ ἡμεῖς περὶ τοῦτου να εἰπώμεν ὅτι οὔτε ζήτη-
μα εἶνε, οὔτε γλωσσικόν — τοῖλα γὰρ διὰ τοὺς νοῦν ἐ-
χόντας καὶ γνώσεις ἰκανὰς ὅπως ἀποφραθῆσιν περὶ τοῦ
πραγματικῶς μετὰ τινος αὐθεντίας.

Ὅστις Ἕλληνα ἐσπούδαζε τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσ-
σαν καὶ διατελεῖ ἐρωδικτῆρος μὲ τὰ στοιχεῖα καὶ τῆς
γλωσσικῆς ἐπιστήμης, γνωρίζει ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἀνεκα-
θὴν ἐποίησεν, καὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κενόν, καὶ διαλε-
κτικῶς, καὶ ὡς πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὸ δοκίμιον τῶν συγ-
γραψάντων ὅτι ἡ γραφομένη γλῶσσα παντοῦ καὶ πάντοτε
διέφερε, καὶ ἀναγκαστικῶς διαφέρει, τῆς λαλουμένης καὶ μά-
λιστ' αὐτῆς Ἰουδαίας ὅτι ἡ διαφορὰ αὕτη εἶνε ἀντιστρόφως
ἀνάλογος τῆς περὶ τῆ λατῆ διχόδοσεως τῆς παιδείας, καὶ
τῆς ἀκμῆς εἰς ἣν διατελεῖ ἡ γλῶσσα ἐν γενεῇ. Καὶ τοῦτο,
διότι τὸ συγγράφειν δοκίμως καὶ καλλιπῶς εἶνε οὐχὶ τυ-
χαῖον προσόν, κοινὸν τοῖς πᾶσιν, ἀλλ' ἡ ὑψίστη καὶ δυ-
σχερῆστατη τῶν καλῶν τεχνῶν. Τέχνη δὲ τοῦ συγγράφειν
εἶνε οὐχὶ ἡ ἀκόλαστος παραβίασις, ἡ ἀναρχικὴ περιφρό-
νησις τῶν κανόνων ἐκείνων, οὓς ἐθέτισεν αὕτη ἡ φύσις
τῶν πραγμάτων καὶ ἡ λογικὴ τοῦ νοῦ ῥοπή, ἡ ρυθμίσασα

τὴν ἑναρθρον διατύπωσιν τῶν ἐνδιαθέτων διανοημάτων, ἀλλ' ἢ ἐντὸς τοῦ νόμου καὶ σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τούτους κομψὴ καὶ θελκτικὴ τῶν ἐννοιῶν παράστασις, ἢ διεγείρουσα τὴν ψυχὴν, ἀνυψοῦσα τὸ φρόνημα, καὶ ἐξημεροῦσα τὸ ἦθος τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο εἶνε τέχνη καὶ ὄχι τὸ ἐκβανασεῖν τῶν διανοημάτων τὴν ἔκφρασιν, ἢ τὸ ἐξευτελίξειν τὸν λεκτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔθνους.

Παρ' Ἑλληνισι μάλιστα ἡ τέχνη τοῦ λόγου, καλλιεργηθεῖσα καὶ ἀκμάσασα ὡς παρ' οὐδενὶ ἄλλῳ λαῷ, τὸν μὲν Ἑλληνισμὸν ἀνέδειξεν ἡγέτην καὶ Προμηθεῖα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὰ δὲ Ἑλληνικὰ συγγράμματα, διὰ τὴν ἀπαράμιλλον αὐτῶν μαγείαν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς θεῖα διανοήματα, κατέστησε τύπον καὶ ὑπαγεγραμμὸν, καὶ διδάσκαλον ἀνθρωπισμοῦ εἰς αἰῶνα τὸν ἀπάντα. Ὅσοι δὲ ἡμῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ἢ παραγνωρίζουσι τὴν μεγάλην καὶ φωτεινὴν ταύτην ἀλήθειαν, (εἰς τὴν ὀφείλομεν καὶ τὴν ἀπο τῆς Ἰσφορέας νικτὸς τῆς τυραννίας διάσωσιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους), ἢ ἀποδυσπαταθῆτες πρὸς τοὺς κόπους ἐκείνους οὕς συνεπάγεται ἡ ζήτησις τοῦ κελοῦ καὶ τελείου, ἀποπειρῶνται ν' ἀφηνίσωσι, δι' ὑπεκφυγῶν καὶ δολίων προφάσεων, τὴν γεραρὰν καὶ εὐκλειῆ ταύτην κληρονομίαν γίνονται μικραλοῖσι, ἀνάξιοι τοῦ ἐνδόξου ὀνόματος τοῦ Ἑλλήνος.

Βεβαίως ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε δύσκολος—δύσκολος ἔνεκα τῆς θαυμασίας τελειότητος, τοῦ μικροῦ αὐτῆς βίου, τῶν παντοίων διαλεκτικῶν τύπων καὶ τῶν περιπετειῶν αἰς ὑπέβητη. Εὐκόλοι καὶ ἀπλᾶ εἶνε αἱ γλῶσσαι τῶν λαῶν ἐκείνων οἵτινες διατελοῦσι νῦν, ἢ ἐφθασαν ἄλλοτε, εἰς στοιχειώδη μόνον βαθμὴν ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἀναπτύξεως. Τὸ δὲ ποῖον γλῶσσης τινὸς εἶνε πάντοτε ἀσφαλὲς γνώρισμα τῆς διανοητικῆς, τῆς ἠθικῆς, καὶ τῆς ὑλικῆς μορφώσεως τοῦ λαλοῦντος καὶ γράφοντος αὐτὴν λαοῦ. Ὡστε ἀρκεῖ νὰ διεξέλθῃ τις τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα, (καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ ὑπὸ

οιουδήποτε τῶν καθ' ἡμᾶς ἰδιωτῶν). ὅπως σχηματίσῃ, ἀβοήθητος ὑπὸ ἑτέρου τινὸς ὄρατου καὶ ἀπτοῦ μνημείου, ἢ ἱστορικῆς τινος μαρτυρίας, ἀσφαλῆ γνώμην περὶ τοῦ μέτρου τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τοῦ λαοῦ ἐκείνου. Εὐκόλος εἶνε, π. χ., ἡ γλῶσσα τῶν Κέλφων καὶ τῶν Ζουλοῦ· δυσκολωτέρα ἢ τῶν Τουρκομάνων· δυσχερεστάτη ἢ τῶν Ἀράβων, οἵτινες εἶχον φθάσει εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν κοινωνικῆς μορφώσεως, ἐπιστημονικῆς γνώσεως καὶ καλλιτεχνικῆς ἀναπτύξεως.

Τινὲς τῶν παρ' ἡμῖν ἀναρχικῶν, — καὶ ἐπιεικῶς ὀνομάζομεν οὕτω τοὺς γλωσσικῶς ἀκκαρτίστους ἐκείνους συρραφεῖς καὶ στιχουργοὺς οἵτινες αὐτοσχεδιάζουσιν ἑαυτοὺς εἰς ποιητὰς δῆθεν καὶ συγγραφεῖς, — τινὲς τούτων διατείνονται ὅτι αἱ νεώτεραι γλῶσσαι, ἡ Γαλλικὴ δηλονότι, ἢ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Ἀγγλική, εἶνε εὐκόλοι καὶ ἀπλαῖ. Περὶ δὲ τῆς Περσικῆς σιωποῦσι, φρονίμως πάνυ, διότι αὕτη, εἰ καὶ καλεῖται καὶ γράσεται ῥηδαίως κατὰ διαλέκτους ἐπιχωρίους, εἶνε φιλολογικῶς ἢ δυσχερεστάτη καὶ φιλοσοφικωτάτη τῶν νεωτέρων γλωσσῶν. Ἄλλ' οἱ κηρύττοντες τὰ περὶ εὐκολίας καὶ ἀπλότητος, φαρῶνται τόσῳ ἡμιμαθεῖς τῶν γλωσσῶν ἐκείνων, ὅσῳ καὶ ἀστοιχείωτοι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἡ κερφενικὴ Γαλλικὴ εἶνε τῶ ὄντι εὐκόλος, καὶ πρόσκτημα τόσῳ εὐαπόκτητον, ὥστε οὐδ' ἀνάγκην ἔχει νὰ πορευθῆ πέραν τῆς ὁδοῦ Σταδίου ὁ φιλοδοξῶν νὰ τὴν ἐκμάθῃ. Πᾶς ὅμως Γάλλος, ἰκανὸς ν' ἀποφανθῇ γνώμην ἀξίαν προσοχῆς, ὁμολογεῖ ὅτι ἡ μητρικὴ του γλῶσσα εἶνε δύστροπος, βριθοσα παγίδων, δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι συγκριτικῶς πτωχὴ οὖσα, διεμορφάθη τόσῳ τεχνικῶς καὶ εὐρυκῶς, ὥστε ὅλοι οἱ τῶν ἰθαγενῶν εἶνε οἱ γράφοντες αὐτὴν ἀμέμπτως. Γνωστὴ καὶ σχεδὸν παροιμιώδης κατέστη ἡ αὐστηρότης μεθ' ἧς ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἀγρυπνεῖ περὶ τοῦ καθαρῦ τῆς γλώσσης «la pureté du langage». Καὶ ταύτην φιλοτιμιῦνται νὰ τηρῶσιν ἄσπιλον πάν-

τες οἱ ἀξιοὶ τοῦ ὀνόματος συγγραφεῖς. (1) Πολλὰ δὲ καὶ σπουδαῖα εἶναι περὶ τούτου ἐγγεγραμμένα, τὰ πρὸς χρῆσιν αὐτῶν τῶν Γάλλων, οἵτινες κρίνουσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν οὐχὶ τόσῳ εὐκόλῳ, ὅσῳ οἱ παρ' ἡμῖν καὶ διὰ ταύτης βαρβαρίζοντες. (2) Εὐκόλος εἶνε καὶ ἡ Ἰταλική—τῶν Λεβαντίνων ἢ Ἰταλική. Ἀλλὰ πόσοι εἶνε, καὶ τῶν Ἰταλῶν αὐτῶν, οἱ λαλοῦντες ἢ γράφοντες ἀπταιστώσως καὶ καλλιπεῶς τὴν γλῶσσαν τοῦ Δάντη; Οἱ κράτιστοι τῶν Ἰταλῶν συγγραφέων ὁμολογοῦσι τὸ δυσεπίτευκτον λεκτικῷ χαρακτῆρος δοκίμου.

Οὐδεὶς λόγος περὶ τῆς Ἀγγλικῆς τοῦ ἐμπορίου, ἢν πᾶς ἕκαστος δύναται νὰ ἐμαθήσῃ, κατὰ τρόπον τινά, ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν. Τίς ὅμως διανοήθη ποτὲ νὰ ἰσχυρισθῇ τὸ αὐτὸ περὶ τοῦ φιλολογικῆς χαρακτῆρος τύπου τῆς γλώσσης; Κατὰ τὸν λήξαντα Ἀπρίλιον ἐπέληθε τῶν πιστηριῶν τοῦ ἐν Ὁξωφωρίᾳ Ἀκαδημικῆς τυπογραφείου βιβλίον σοφὸν καὶ σπουδαῖον, (3) τὸ ὁποῖον συνίστην θεομῶς εἰς ἐκεῖνους, οἵτι-

(1) Ἀνέλαβεν οἱ Γάλλοι ζηλοτυπῶς ἐμερίμνησαν περὶ τούτου. "Οτε ἡ γλῶσσα αὐτῶν διετέλει ἐν ρευστῇ ἐτι κατιστασει, ὁ δὲ ἐξ Ἰταλίας πολιτισμὸς ἐπέδρα ὡς διορθορὸς αὐτῆς, ὁ σοφώτατος καὶ ἑλληνομαθέστατος Ἑρρίκος Στέφανος ἐδημοσίευσεν τὸ ἐξῆς σπουδαῖον σύγγραμμα ὑπεραπολογούμενος ὑπὲρ τῆς καθαρῆς γαλλικῆς. Deux dialogues du nouveau langage français, italianisé, et autrement desguizé, principalement autre les courtisans de ce temps: De plusieurs nouveautez, qui ont accompagné cette nouveauté de langage: De quelques courtisianismes modernes, et de quelques singularitez courtisanesques (Genève, 1578).

(2) Μεγάλαις δυσκολίαις εἶχον καὶ οἱ Ἰταλοὶ καταρτίζοντες καὶ καθαρίζοντες τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. Προβλ. Pier Fr, Giambullari, De la lingua che si parla et scrive in Firenze, et un dialogo di Giov. Batta Gelli sopra la difficoltà dello ordinare della lingua. (Firenze 1551).

(3) The King's English.

νες, ἑλαφρᾶ καρδίᾳ καὶ κουφοτέρᾳ κεφαλῇ ἀποφαίνονται ὡς ἐκ καθέδρας περὶ τοῦ δῆθεν ἀταλαιπωρήτου τῆς γραφομένης Ἀγγλικῆς. Οἱ δύο καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ ἀνωλύμως ἐκδόντες τὸ πολύτιμον τοῦτο ἐγχειρίδιον, πραγματεύονται περὶ ἀκριβείας γραμματικῶν τύπων καὶ συντακτικῶν κανόνων, περὶ ὀρθοπετίας, κυριολεξίας, σολοικισμῶν, βαρβαρισμῶν καὶ δὴ καὶ περὶ στιξέως, αὐστηρῶς ἐπικρίνοντας πολλοὺς τῶν διασήμων νομιζομένων ἀλλὰ σολοικιζόντων μυθιστοριογράφων, ποιητῶν, καὶ ἐφημεριδογράφων τῆς σήμερον, καὶ ἐκθύμως συνηγοροῦντες περὶ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ τηρεῖν ἀνόθευτον τὸ γνήσιον καὶ δόκιμον ἐν τῇ γλώττῃ. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀγγλικαῖς ἐφημερίσι συχνὰ ἐγείρονται περὶ ὀρθοπετίας καὶ κυριολεξίας συζητήσεις, οἱ αὖ παρ' ἡμῶν θὰ ἐχλευάζοντο ὑπὸ τσαλαβουτούνηταιων συγγραφέων, ὡς ἀπακυήματα ἐσχάτης σχολαστικότητος. Πρὸ ἐνός μηνός ἐπιφανὲς Ἀγγλικὸν ἑβδομαδιαῖον φύλλον ἔκτειλε τὴν τῶν τινῶν Ἀγγλῶν τοῦ ἀμελεῖν τῆς καθαρᾶς γλώσσης, καὶ παρειασάγειν ἐν τῇ ομιλίᾳ τοὺς χυδαῖσμούς τῶν τριῶν, καὶ τὰ παραγλωσσίματα τῶν ῥημάτων καφεναίων. Μόλις προχθές (21η Μαΐου 1906) ὁ ἐν Λονδίῳ Πρέσβυς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, προεδρεύων τοῦ ἑτησίου συμποσίου τῶν Ἀγγλῶν δημοσιογράφων, ἐστιγματίσας αὐτὴν ἀδιάκοπον καὶ σχεδὸν ἀπίστευτον τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης διαφθοράν, τὴν συμβαίνουσαν εἰς τινὰ σχολεῖα καὶ πολλὰς τῆς Ἀμερικῆς ἐφημερίδας καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καθημερινὴν συνομιλίαν. « Ὑπέδειξε δὲ τὴν ἀνάγκην συστάσεως Ἀγγλοαμερικανικοῦ σωματείου πρὸς ἀμύνην τῆς πατρῆας γλώσσης κατὰ τοῦ ἐξευτελισμοῦ, ὃν ἀπεργάζονται οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ ἀμελεῖς. Ἐν δὲ τῷ ἐφετεινῷ συμποσίῳ τῶν Συγγραφεύων Γυναικῶν ἡ Λάδη Βέλλ πικρῶς κητέρινε τὴν ἐξίν τοῦ παρειασάγειν χυδαῖσμούς καὶ ξενισμούς, καὶ τοῦ ποιεῖσθαι χρῆσιν ὕφους ἀμελοῦς, σολοίκου καὶ ἐχλευμένου. Οὕτω μερι-

μῶσι καὶ σπουδάζουσι περὶ τῆς μητρικῆς αὐτῶν γλώσσης οἱ σφριγῶντες, ἀκμάζοντες, καὶ φιλότιμοι λαοί, οἱ ἔχοντες συνείδησιν ὅτι ἐν ταύτῃ ἔγκριται μίχ τῶν δυνάμεων, μία τῶν κυρίων πηγῶν, τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτῶν εὐρωστίας.

Δῆλον ἐκ τούτων ὅτι οὐδεμία φιλολογικῶς μορφωθείσα γλῶσσα ἀποβαίνει «εὐκολος». Πᾶσαι προαπαιτοῦσιν ἐνδελεχῆ σπουδὴν, καὶ συνεπάγονται ἄγρυπτον καὶ σύντονον προσοχὴν. Ἀληθεύει δὲ τοῦτο ἰδίως περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἣτις ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν δύσκολος διὰ τε τὸν μακράιονα βίον καὶ τὴν ὑπέροχον καλλιτεχνικὴν αὐτῆς διαμόρφωσιν, διὰ τὴν θαυμασίαν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας, διὰ τὰς διαλεκτικὰς ποικιλίας, τὰς ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς ἐγκταστάσεως τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ διὰ τὰς ἱστορικὰς περιπετείας τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους. Δύσκολον καὶ μεστὴν παγίδων ἐμολόγουν αὐτὴν καὶ οἱ ἀπὸ γλωσσικῆν ἔποψιν πολλῶ ἐγκατεπέτεροι ἡμῶν Ἑλληνες τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἡμίμητος Λουκιανὸς (ἐν *Ψευδοσφορίστῃ* καὶ *Λεξιφάνῃ*) ὃν οἱ καθ' ἡμᾶς αὐτεπάγγελτοι ἀλλ' ἐξυπόλυτοι συγγραφεῖς καὶ πεζότατοι στιχουργοὶ ὄφειλον νὰ φέρωσιν ὡς ἐγκόλπιον, μελετῶντες καὶ ἀποστιθίζοντες αὐτόν, ἐπ' ἐλπίδι νοθεύσμου καὶ ἐμπνεύσεως. Πολλῶ δυσχερεστέρα ἀποβαίνει ἡ δόκιμος αὐτῆς χρῆσις σήμερον, ὅτε, ἀναζήσασα καὶ ὀλονὲν ἀποσεύουσα τὰ ἔλλα τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς ξενοκρατίας τὰ εἰδεχθῆ γνωρίσματα, διατελεῖ ἐν ρευστῇ ἀκόμῃ καταστάσει, ὡς πᾶν τὸ διὰ πυρὸς δοκιμασθὲν καὶ καθαρθὲν καὶ οὕτως ἀποκαθιστάμενον βαθμηδὸν συμπαγὲς καὶ γνήσιον.

Παράλογον λοιπὸν θὰ ἦτο τὴ ἀπειδέχεσθαι παρὰ παντὸς καὶ οἰουδήποτε γράφοντος τὴν Ἑλληνικὴν, δι' οἰουδήποτε σκοπὸν, καὶ δι' οἰουδήποτε χρεῖαν, καλλιέπειαν ζηλευτὴν, ἢ ἀμειπτον ὀρθοέπειαν. Ἄλλο ὅμως τοῦτο καὶ

ἄλλο ἢ ἐνδελεχῆς προσπάθεια πρὸς βηθμισίαν βελτίωσιν. Ἄλλο ἢ ἀπαιτήσεις τοῦ παραγράφημα τελείου καὶ ἄλλο ἢ προτροπὴ πρὸς τήρησιν τῶν ἀπλουστέρων κανόνων, ἢ ἀναγκωρίσις τῶν θεμελιωδῶν ἐκείνων ὄρων οἵτινες ὁμολογούνται παρὰ πάντων, καὶ ἐν πάσῃ γλώσσῃ, ὡς ἀπαραιτήτοι: ὁδηγοὶ τῶν ἐπιεικῶν συγγραφεῶν δοκιμῶς, ἢ καὶ ἀνεκτῶς. Μόνοι οἱ ἀσκοῦντες τὸ εὐγενὲς τοῦ συγγραφεῶς ἔργον ὡς βάναντον ἐπάγγελμα, μόνοι οἱ χειριζόμενοι τὸν κάλαμον ὡς πτόον ἢ ὡς ἀξίνην, μόνοι οἱ τοιοῦτοι ἀμελοῦσι τῶν ὄρων τούτων, ἐξκνιστάμενοι κατὰ πάσης ἀρχῆς, πάσης πιθορχίας, πάσης γλωσσικῆς παραδόσιως. Εἶνε δὲ οἱ ὄροι οὗτοι κατ' οὐσίαν ἀπλούστατοι.

Ἐν πρώτοις, ὁ λεκτικὸς χαρακτὴρ δέον νὰ ᾖ ὁμολογῆς καὶ ὁμοφυῆς. Ὅ,τι προτίθεται: τίς νὰ γράψῃ, δύναται νὰ τὸ συντάξῃ εἰς τὴν καθ' ἑαυτοῦσαν, ἢ εἰς τὴν χυδαίαν, εἰς τὴν Πρωτοκλήν, τὴν Κυπριακὴν, ἢ ἄλλην οἰκονόμητον διάλεκτον ὅπως προκρίεται. Ἀλλ' ἡ ἀπροσδιόριστος ἀνάμιξις χυδαίων φράσεων εἰς λόγον καθ' ἑαυτοῦ (πλὴν σπανίων περιπτώσεων, ἐνθα ἀνάγκη ἐντάσεως ἢ δηλώσεως εἰδικῆς τινος ἐννοίας), ἢ ἀσκοπὸς παρεισαγωγῆς ἐξέζητημένων λέξεων εἰς κείμενον χυδαῖον, ἢ καταχρηστικὴ ἐπίδειξις ἀρχαίοντος σχολαῖσμοῦ, — ταῦτα μαρτυροῦσιν ἐν τῶν δύο: ἢ τελείν ἔλλειψιν κρίσεως καὶ καλαιθσίας, ἢ γλωσσικὴν πτωχίαν τοῦ γράφοντος τοιούτου, ὥστε ν' ἀρπάξῃ ὅ,τι προστύχῃ, ἀπορῶν πῶς ἄλλως νὰ ἐκφράσῃ τὰ διανοημὰτά του. Γινῆς μάλιστα παρεισάγουσι καὶ ξενικὰς λέξεις, τελείως ἀκαταλήπτου; εἰς τοὺς πολλοὺς, ὧν χάριν διατείνονται ὅτι συγγράφουσι εἰς τὴν δῆθεν δημοτικὴν αἵτινες ὅμως λέξεις ἔχουσι τὰ ἰσοδύναμα ἐν τε τῇ χυδαίᾳ καὶ τῇ καθ' ἑαυτοῦσῃ. Ἄν μὴ τι ἄλλο, ὦρελον οἱ τοιοῦτοι νὰ ἐνωτισθῶσι τὸ Εὐαγγελικὸν παράγγελμα: «Οὐδεὶς ἐπιβλήμα ἱματίου καινοῦ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μῆγε, καὶ τὸ καινὸν σχίζει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμ-

φωναί ἐπιβλήμα τὸ ὑπὸ τοῦ κινουῦ. Καὶ οὐδεὶς ἑάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς κινουὺς βλητέον, καὶ ἀμφοτέρω συντηροῦνται. Καὶ οὐδεὶς πικρὸν παλαιόν, εὐθὺς θέλει νέον· λέγει γὰρ. Ὁ παλαιὸς χρυσιότερός ἐστιν.» Ἀνάγκη δὲ πᾶσα ὁ ἐπιχειρῶν συγγραφεὺν οἰκονομήσῃ· νὰ σταθμίσῃ καὶ τὸ θέμα, ποιοῦμενος χρῆσιν λεκτικῆ καὶ οραστικῆ χαρακτῆρος συμφώνου καὶ ἀρμόζοντος εἰς τὸ θέμα. Ἐν πάσῃ γλώσσῃ, ἄλλον χαρακτῆρα μεταχειρίζεται ὁ συγγραφεὺς μύθους διὰ παιδιὰ, καὶ ἄλλον ὁ πραγματευόμενος φιλοσοφικόν τι ζήτημα, ἢ μαθηματικόν, ἢ ἰατρικόν. Τοῦτο ὑπαγορεύει ἡ ἀνάγκη, ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, καὶ αὐτὴ ἡ συναίσθησις τοῦ κελοῦ καὶ πρέποντος.

Δεύτερον, ὁ συγγραφεὺς ὀφείλει νὰ εἰσδύσῃ πρῶτον εἰς τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσας (*) εἰς ἣν προτίθεται· νὰ γράψῃ ὀφείλει νὰ ἐμφορηθῇ τοῦ πνεύματος αὐτῆς, νὰ ποτισθῇ μὲ αὐτό. Καταροβοῦται δὲ τοῦτο μόνον διὰ τῆς ἐνδείξεως μελέτης τῶν κλασσικῶν τῆς γλώσσας μνημείων. (1) Οὕτω

(*) Τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ (Β' Κορινθ. γ' 6)

(1) Πρὸς σὲ τὸ λοιπόν, ὦ Λεξίφανες, ἡ συμβουλή. Εἴπερ ἄρ' ἐθέλεις ὡς ἀληθῶς ἐπαινεῖσθαι ἐπὶ λόγοις, κἄν τοῖς πλήθεσιν εὐδοκίμειν, τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα φεῦγε, καὶ ἀποτρέπου, ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν, καὶ ὑπὸ διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγνοῦς, μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας, καὶ τῆ ἐκείνων φωνῆ συντραφεῖς, ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι, πολλὰ καὶ τῆ καλῆ κωμῶδιᾳ, καὶ τῆ σεμνῆ τραγωδίᾳ ἐγγυμασάμενος. Παρὰ γὰρ τούτων ἅπαντα τὰ κάλλιστα ἀπανθισάμενος, ἔσῃ τις ἐν λόγοις· ὡς νῦν γε ἐλελήθεις στυγρὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττωμένοις ἑαίχως, κεχρωσμένος μὲν τῆ μίλτῳ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἔνδοθεν, πῆλινός τε καὶ εὐθρυπτος ὢν.— Λουκιαν. Λεξίφ. 22.

προαλείφονται καὶ ἄλλοι τινὲς αὐτοῦς καὶ Γάλλοι, καὶ Ἴτα-
 λοί, καὶ Ἄγγλοι, καὶ Γερμανοί, ὅσοι αὐτῶν ἀποβλέπουν
 εἰς δόκιμόν τι καὶ τέλειον, εἰ καὶ πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν
 οὕτω μελετωμένων κειμένων εἶνε συντεταγμένα εἰς τύπον
 γλώσσης ἀρχαιότερον τοῦ νῦν ἐν χρήσει. Διότι τὸ πνεῦμα,
 ὃ ἐκάστη γλῶσση ἰδιάζων χαρακτηρῆς, μένει ὁ αὐτός, ἐνῶ
 ἡ μασρὴ παραλλάσσει κατὰ καιροῦς· ἀκριβῶς ὅπως τροπο-
 ποιοῦνται τὰ καθέκαστα τῆς ἀμφιέσιως ἀνθρώπων, ὧν τὸ
 ἦθος τηρεῖται σπαθηρόν. Ὅποιαν ροπήν ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν ἐ-
 ροιμέτων συγγράφειν ἢ ἐνδεδεγῆς ἀνάγνωσις καὶ ἡ ἀκό-
 λουθος ἀπαμίμησις, μαρτυρεῖ καὶ ταῦτο· ὅτι τινὲς τῶν ἡμε-
 τέρων, αὐδέποτε πλέον ρίψαντες βλέμμα ἐπὶ Ἑλληνικοῦ
 κειμένου ἄφ' ἧς ἀπεφοίτησαν τοῦ Γυμνασίου, ἀλλ' ἀκρι-
 τως καὶ μετὰ δίψης ἀπορροφησαν τὰ ἀποβράσματα
 τῆς Φραγκικῆς παρακμῆς, ἐφθασαν γὰρ ἐκφράζουσι τὰ δια-
 νοήματα αὐτῶν κατὰ νοθομένην τινα φραγκοβάρβαρον πρό-
 πον, πιστεύοντες ὅτι οὐδὲν ἄλλο μέσον εἶνε ἐφικτόν, ἢ νομι-
 ζόντες ἴσως τοῦτο γλαφυρὸν τὸν καὶ χαριέστατον. Ἑλλη-
 νιστὶ ὁμως γράφει, οὐχὶ ὁ ποιούμενος χρῆσιν Ἑλληνικῶν
 λέξεων ἀπλῶς, ἀλλ' ὁ παρρητιάζων τὰ διανοήματά του
 ὑπὸ μορφήν Ἑλληνοπρσπῆ. Οὐχὶ πᾶσαι αἱ γλῶσσαι τὸν
 αὐτὸν ἀσπάζονται τρόπον τοῦ ἐκφράζεσθαι, ἀλλ' ἄλλαι
 ἄλλως τὴν αὐτὴν διατηροῦσιν ἐνοιαν, σύμφωνα μὲ τὴν
 τροπήν ἣν ἔλαβεν ἡ γλῶσσα, ὡς ἀποτύπωσις τοῦ ἐθνικοῦ
 χαρακτῆρος καὶ τοῦ ἐπιχωρίου περιβάλλοντος. Διὸ καὶ δό-
 κιμος μετάφρασις εἶνε ἢ πιστῶς μὲν παρακολουθοῦσα τὸ
 κείμενον, ἐρμητιεύουσα δὲ τὰ ἐν αὐτῷ, οὐχὶ διὰ τῶν ἀκρι-
 βῶς ἀντιστοιχῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἰσοδυναμῶν λέξεων καὶ
 ἀναλόγων φράσεων τῆς γλώσσης εἰς ἣν γίεται ἡ μετά-
 φρασις.

Τρίτον καὶ σπουδαιότερον μέλημα τοῦ συγγράφοντος
 προέπει νὰ ᾔηνε ἡ χρῆσις τῶν λέξεων σύμφωνα μὲ τὴν πραγ-
 ματικὴν αὐτῶν σημασίαν, καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν τύπον. Τι-

νές ποιοῦνται· χ.ῆσιν Ἑλληνικῶν λέξεων πλεγματῆ καὶ ἀλλόλοτον· καὶ τοῦτο, οὐχὶ ἀπὸ σκοποῦ· ἢ ἔνεκα ἰδιορρυθμοῦ τινὸς προτιμήσεως, ἀλλὰ διὰ τὴν πολλῶν δεινότεραν τῆς ἀμαθίας ἡμιμάθειαν, τὴν μητέρα πολλῶν κικῶν, τῆς οἰήσεως, (1) τῆς ἐπιπολαιότητος καὶ τῆς ἀμελείας. Ὅτε ἐφάνησαν τὸ πρῶτον αἱ Ἰλιωτικαὶ Ἡερατηρήσεις τοῦ σαρφῶ Κόντου, πάντες οἱ κηδῶν φραγκίζοντες κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγλεύασαν τὸ δῆθεν σχολαστικὸν ἐκείνο βιβλίον, μετ' ὀλίγον δὲ ἤ-ξαντο ἰδιοποιούμενοι ἀνομολογήτως τὰ ἐν αὐτῷ, ὡς ἂν ἦσαν ταῦτα πρὸ πολλοῦ γνωστὰ εἰς αὐτούς. Ἄλλ' ἡ περὶ τοὺς τύπους ἀκρίθεια, καὶ ἡ κατὰ τὴν γνησίαν αὐτῶν καὶ δόκιμον σημασίαν χρῆσις τῶν λέξεων, εἶνε ἐπιστάσις ἄξια καὶ διὰ τοῦτο ὅτι ἄλλως ἢ γλῶσσα ἀποστερεῖται πολλάκις μέσου ἐκδιπλαστικῆς ἰδεῶν, ἃς οὐδένα ἄλλον ἔχει τρόπον νὰ διχτυπῶσι. Καὶ αὐτὴ ἡ πλουσιωτάτη τῶν γλωσσῶν ἢ Ἑλληνικὴ καθ' ἓνα μόνον τρόπον δύναται νὰ ἐκφράσῃ ἐνείκας τινὰς μονολεκτικῶς καὶ ἀκριβῶς. Ἄναγκασιὸν λοιπὸν πρῶτον τοῦ συγγραφοῦτος εἶνε ἡ ἀκρίθεια καὶ σαφής (2) πρῶτον πολὺ σπουδαιότερον τοῦ ἐπιτηδεύειν γλαφυρίαν φορτικὴν καὶ πολλάκις σόλοικον, ὕψος λόγου «οἶον φκίνεταί καλὸν εἶναι τοῖς πολλοῖς τε καὶ μηδὲν εἰδίειν».

Εἰς τὰ τρία ταῦτα, νομίζω, συνοψίζονται οἱ θεμελιώδεις κανόνες τοῦ ὀρθῶς καὶ δοκίμως, καὶ δὴ καὶ θελκτικῶς συγγραφῆν· διότι τὸ γνήσιον καὶ ἀφογον γίνεται καὶ ἐπαγωγόν. «Καλὸν μὲν εὐσημησύνῃ καὶ κόσμος, αἰσχροὺν δὲ ἀταξία καὶ τὸ φροκόν». Τὰς διὰ βραχέων ὑποτυπωθεῖσας παρατηρήσεις ταύτας βὰ προσηπλήσω νὰ διχρωτίσω διὰ προχείρων τιῶν παραδειγμάτων.

(1) Καὶ ἄλλα δὲ σοὶ πολλὰ ὑπάρχει μανθάνειν, εἴπερ μὴ αὐτὸς εἰδέναι οὐκ εἰδῶς δόξεις—Λουκιαν. Ψευδος. 12.

(2) Μηδὲ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ

Τῆς ἀθετήσεως τοῦ τρίτου κανόνος ταλαίπωρα θύματα γίνονται εἰς χεῖρας τινῶν τὰ ἐπιρρήματα ἤδη καὶ *λίαν*. Οἱ ἐπιτηδεύοντες γλαφυρὸν ὕψος, καὶ οὐχὶ σπανίως οἱ γράφοντες τὴν δῆθεν «ἐπιρρώδη», φαίνονται ὑπολαμβάνοντες τὸ ἀπλοῦν τῶρα κατώτερον τῆς συγγραφικῆς αὐτῶν ἀξιοπρεπείας· ἐπειδὴ δὲ τὸ *ῥῶν* θ' ἀπέβαινε πέρα σχολαστικόν, ἠγγάρευσαν τὸ ἀτυχὲς ἤδη, φριχάζοντες ὅτι σημαίνει τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῶρα(1). Ἄλλ' ἂν ἐνεθυμοῦντο τὰ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ἐπ' ἀμβώνας ἀναγινωσκόμενα, «ὀψίας ἦδη οὔσης», «ἤδη τέθνηκε», «πάντα ἤδη τετέλεσται», «ἦν γὰρ ἤδη ἐσπέρα», κ. τ. τ., θὰ ἐνόουν ὅτι τὸ ἤδη, ἐμφαίνει τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῶν Γάλλων déjà, ὅπερ χρονικὸν ἐπιρρημα ἢ συνθήκη ἐκφράζει διὰ τοῦ τοῖοτε πλέον, ἢ τῶρα πλέον, ἢ δὲ ἀρχαίχ μόνον διὰ τοῦ ἤδη, εἶον· «ἤδη γὰρ τρίτον ἐστὶν ἔτος» (Ὀδ. Β. 89). Σχρόεστατα δ' ἐμφαίνουσι τὴν ἐπὶ παραγμείων, ἢ ἐπὶ τῶν πρόόλων τελευτήσθαι τῶν χεῖσιν τοῦ χρονίου τοῦτο ἐπιρρήματα τὰ παρὰ τοῖς κλασσικοῖς ἀπαντῶντα ἤδη τότε, ἤδη πάλαι, ἤδη τότε, ἤδη ῥῶν, ἢ ῥῶν ἤδη, (Σοφ. Αντιγ. 801), ἄλλοτε ἤδη πολιάκις (Πλατ. Πολ. 507 Α.), κ. τ. τ. Ὅμοίως ἀπορροφῶσι τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ἐπιρρηματος ἀπαραιτήτως ἀναγκάσι οἱ ποιοῦμενοι χεῖσιν τοῦ *λίαν*, θέλοντες νὰ σημαίνωσι τὸ πάντῃ, ἢ τὸ τῶν κλασσικῶν συγγραφέων ἄγαν. Ἰσως οἱ τοιοῦτοι εἶνε συγγνωστοὶ ἂν ποτε ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ ἀλίαν καλῶς ἐκ παρὰ διδασκάλου μὴ ὑποπευθέντες

τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον, ἢ στερρά σοι τροφή συνθήκης ἔστω· μάλιστα δὲ χάρισι καὶ σαφηνείᾳ θύε, ὧν πῶς πολὺ λίαν νῦν ἀπέλειψο — Λουκιαν. Λεξιφ. 23.

(1) Τὸ δὲ πάντων καταγελαστότατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι ὑπεράττικος εἶναι ἀξίων, καὶ τὴν φωνὴν εἰς τὸ ἀρχαιοτάτον ἀπεκρίβωμένος, τοιαῦτα ἔνια, μᾶλλον δὲ τὰ πλεῖστα ἐγκαταμιγνύει εἰς τοῖς λόγοις, ἃ μηδὲ πᾶσι ἀρετὴ μνησίων ἀγνοήσασιν. — Λουκιαν. Λεξιφ. 25.

ὅτι μορφήν μᾶλλον ἢ ἔργον ἀπένεμεν οὕτω, διότι *λίαν* σημαίνει τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον, τὸ πέραν τοῦ δέοντος, τὸ πέρα πολλὸ τῆς συνηθείας, ἦτοι τὸ trop τῶν Γάλλων. Κατὰ ταῦτα δύναται τις ὀρθῶς νὰ εἴπῃ· «εἶσθαι λίαν ἀπαιτητικός», ἂν ὁμως εἴπῃ· «εἶσθαι λίαν φιλόφρων», κόρον καὶ βάρυνσιν ἐκφράζει ἀντὶ εὐχαριστίας. Πρὸβλ. τὸ *λίαν* (Εὐρ. Ἄνδρ 866, Πλατ. Κρατ. 415 Γ.).

Τινὲς κατασκευάζουσιν ὀνόματα ἀφρημέια ἐκ τῶν εἰς —ικός ἐπιθέτων μὴ διακρίνοντες τί τὸ ἀνεκτόν, τί τὸ ἡμετητόν καὶ τί τὸ μὴ ἡμετητόν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώττῃ. «Ἐφορισε τὸν δίσκον μὲ πολλὴν πλαστικότητα». Ἡ λέξις *πλαστικότης* οὔτε κατ' αὐτὴν εἶνε ἀνεκτὴ, οὔτε σημαίνει, οὕτω πλασθεῖται, τὴν ἐν τῷ νότῳ τοῦ πλάσσαντος ἐμρωλευοῦσαν καὶ τερατουργοῦσαν *plasticité*. Ἐγραψάν τινες καὶ ἐνημερότης, τὸ ὁποῖον εἶνε ὅλως ἀνήμερον καὶ θρηϊώδες. Ἄν ὁ ἀνεκτὸς τοῦτο οὐδὲν ἔχῃ σὲ πρὸς τὴν ναυτικότητα, καὶ τὴν στρατιωτικότητα, καὶ τὴν ἐνδοτικότητα, καὶ τὴν παρὰ τὴν ἀνεκτὴτα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα τέρατα. Καὶ πῶς λοιπὸν θέλετε νὰ τὰ εἴπωμεν; Ἄν ἑλληνιστὶ γράρετε, διὰ τοῦ οὐδετέρου τύπου, ὡς οἱ Ἕλληνας ἀνέκαθεν, οἷον τὸ ναυτικὸν τῆς δυνάμεως, τὸ στρατιωτικὸν τοῦ παρὰ τῆς μάχης, τὸ ἐνδοτικὸν τοῦ χαρακτηῖρος, τὸ παρὰ τῆς μάχης τῆς πράξεως, κ. τ. ἔ. Πρὸ πάντων μὴ ἀποπειράσθε *Ἑλληνοφρονεῖς*, ἂν μὴ ἐξεμάθητε τοὺς στοιχειώδεις κανόνες τῆς γλώσσης, ἂν μάλιστα ἦθη ἄμοιροι τῆς λεπτοτάτης ἐκείνης καὶ ὀρμενύτου συναισθήσεως τοῦ καλοῦ, τοῦ ἐν τῇ τέχνῃ ὀρθοῦ καὶ ἀνεκτοῦ, τὴν οὐδεμίαν διδασκαλίαν εἶνε ἱκανὴ νὰ διεγείρῃ ἐκεῖ ὅπου ἡ φύσις αὐτὴ δὲν ἐνεφύτευτε τὰ πρῶτα καὶ σπέρματα. «Οὐ γὰρ ἂν πώποτε εἶδεν ὀρθαλμὸς ἥλιον, ἡλιοειδὴς μὴ γενόμενος, οὐδὲ τὸ καλὸν ἂν ἴδοι ψυχὴ μὴ καλῇ γενομένη.» Παντελῶς ἔττερημένοι τῆς οὐρανότατης αἰσθητηρίου ταύτης δυνάμεως εἶνε ὅσοι γράφουσιν, «ἐξωτερίζετε τὸ φρόνημά του»· «ἐπεμαρτίσε

τὸν βίον του». (ἐνθα ὁ γράψας οὐδὲ τὴν διάφορον σημασίαν βίου καὶ ζωῆς φρίνεται νοήσας): «φωτογραφία ἐκ τοῦ φυσικοῦ», (ὡς ἂν ὑπῆρξε ποτὲ, ἢ δύναται νὰ ὑπάρξῃ, φωτογραφία ἐκ τοῦ ἀφυσικοῦ). «μεγάλη ἐπιτυχία ἐσημειώθη» (= a été signalée), καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐμετρήσιους φραγκογραικίχες συσκευασίας.

Μονοουκ ἀκούω μακρόθεν ἀντηχοῦσαν τὴν γνωστὴν καὶ πάντοτε πρόχειρον, ἀλλὰ κούφην καὶ κενὴν ἀντίρρησην. «Καὶ ὁμως, κύριέ μου, κὺτὰ καθιερῶθησαν». Ἄλλὰ τίς ὁ ἱερός μύστης ὁ θεσπίσας τινῶν μὲν λέξιων τὴν πλημμελῆ χρῆσιν, στράβλωσιν, καὶ λωποδυσίαν, ἄλλων δὲ, τέως ἀγνώστων, τὴν τερατόμορρον κατασκευήν; Ἡ ἀγριμματοσύνη οὔτε καθιερῶσι, οὔτε καθιερῶται. Μόνοι οἱ ὁμολογουμένως μεγάλοι καὶ κλασσικοὶ συγγραφεῖς ἰσχύουσι κάποτε νὰ κατστήσωσι κενῶς ἀποδακτὴν νεολογίαν τινὰ ἀναγκαῖαν καὶ χρήσιμον, ὅσακις ἐπινοήσωσι τὸ ποιῶντα εὐσπράχως, καὶ σύμφωνα με τοὺς κανόνες καὶ τὸ καθέλο πνεῦμα τῆς γλώσσης. Ὅτε ὁ μέγας ἐπικληθεὶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς μικρὸς Λουδοβίκος ὁ Γ', σολοικίζων εἶπε la carrosse, οἱ μὲν αὐλοκόλακες, κυψαντες τὴν κεφαλὴν, συνεφώνησαν ὅτι, ἀφοῦ ἡ Α. Μ. ἀκαθιέρωσεν τὸν θηλυκὸν τύπον, τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἔπαυσεν ὄν ἀρσενικόν. Ἄλλ' οἱ συνετώτεροι τῶν ὑπηκόων του ἔκτειραν τὴν μωρίαν ταύτην καὶ δουλοφροσύνην, ἢ δὲ Γαλλικὴ Ἀκαδημία οὐδέποτε συνήνεσε νὰ σολοικίση μετὰ τοῦ Roi Soleil.

Τοῦτο μοὶ ἐνθυμίζει ἐτέραν ἔξιν τινῶν, οἱ ὁποῖοι, τόσον ἐμῶσκευσαν τὸν νοῦν αὐτῶν (1) εἰς τὴν ἀνάγκωσιν βανυ-

(1) Καὶ μὴν χἀκεῖνο οὐ μικρόν, μᾶλλον δὲ τὸ μέγιστον ἀμαρτάνεις, ὅτι οὐ πρότερον τὰς διανοίας τῶν λέξεων προπαρεσκευασμένος, ἔπειτα κατχκοσμείς τοῖς ῥήμασι, καὶ τοῖς ὀνόμασι, ἀλλ' ἦν ποῦ ῥῆμα ἐκφυλον εὐρηγ, ἢ σὺτὸς πλασάμενος οἰηθῆς εἶναι καλόν, τούτῳ ζητεῖς διάνοιαν ἐφαρμόσαι καὶ ζημίαν ἡγῆ, ἂν μὴ παραβύσης αὐτό που, χἀν τῷ λεγομένῳ μηδ' ἀναγκαῖον ἡ...

σων μυθιστορημάτων καὶ ἐξωλεστάτων ἐσχατοφυλλῶν Φραγκικῶν, ὥστε καὶ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ἡγεμόνα παρουσιάζουν εἰς τὸ νοῆμον κοινὸν ὡς «Βασιλέα—Ἴλιον». Συχνὰ ἀγγέλλονται βιβλία ἅτινα πωλεῖ ὁ δεῖνα «Βιβλιοπώλης—ἐκδότης» (libraire—éditeur), καὶ συνιστᾶται ὁ τὰδε «ἔμπορος—ἐπιπλοποιός.» Ἐν τοῦλάχιστον οἱ κατασκευασταὶ τῶν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λυπούσων ἀηδιῶν τούτων ἐποιοῦντο χρῆσιν χυδαίων λέξεων, θὰ ἦταν ἀνεκτότεροι. Ἄλλ' ὁ εἰς νοθογενεῖς συνδυασμοὺς ἐξευτελισμὸς λέξεων καθαρῶς Ἑλληνικῶν ἐμποιεῖ ἀποτροπίασιν εἰς πάντα μὴ τελείως ἀποβαλόντα τὴν συναίσθησιν τοῦ ἀρμόζοντος. Τοιαῦτα εἶνε καὶ τὰ, Σιδηροδρομὸς Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, νομὸς Ἀττικοβοιωτίας, ἡ Ἀττικοκαρνανία, ἡ Ἑπειροθεσσαλία, ἡ προσθαφιασίς, καὶ ἄλλα παρόμοια τεχνουργήματα ἀνθρώπων τῶσφ πολλοῦ ἀγῶνι δῆθεν, ὥστε οὐδὲ τὴν μονοσύλλαβον συνδεδεῦσαν καὶ εὐκλαστοῦ να παραβλάσιν. Ἄλλ' ἂν ταῦτα ἀκθιστῶθησιν, τί εἶνε τὸ κωλύσον τὴν χρῆσιν συνθετῶν οἷα τὰ, Ἀμερικουρώπη, Ἀφρικουσία, Γερμανοδανία, Μάρκοαλγερία, Σαμοκλήτη, ἀφαιροπολλαπλασιασμός; Καί, ὡς τὰ πράγματα καθεκῆστην μαρτυροῦσιν, ἀδύνατον ἦτο νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸν εἰς τὴν ἐφευρεθῆσεν τῆς τέως ἀγνώστου ἀριθμητικῆς πράξεως, τῆς «προσθαφιασίσεως», ἀλλὰ κατασκευάσθησαν καὶ ἀνθρωπομάζα, καὶ Ἀηστοσυργάδοι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἄγρια θηρία.

Συνέπεια τῆς παχυδέρου ταύτης ἀναισθησίας τοῦ γλωσσικῶς ἀνεκτοῦ καὶ ἀρμόζοντος εἶνε ἡ δι' Ἑλληνικῶν λέξεων παράστασις φράσεων τινῶν τῆ Γαλλικῆ γλώσσης ἰδιαζουσῶν, αἵτινες οὕτω μεθερμηνεύονται, πᾶν ἄλλο

Καὶ οἱ μὲν ἰδιῶται πάντες ἐτεθήπεισαν, ὑπὸ τοῦ ξένου πληγέντες τὰ ὧτα· οἱ δὲ πεπαιδευμένοι, ἐπ' ἀμφοτέροις, καὶ σὺ καὶ τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἐγέλων.—Λουκιαν. Λεξιφ. 24.

δηλοῦσιν ἢ τὸ γαλλιστί σημαίνόμενον. Οἱ ἀνοήτως λέγοντες καὶ γράφοντες, «τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάπητος», οὐδ' ὑποπευθήσαν ποτὲ ὅτι ὁ Γάλλος, ποιούμενος ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μεταφορικῆν χρῆσιν τῆς λέξεως tapis, νοεῖ, οὐχὶ τὸν ὑπὸ πόδας τάπητα (ἐφ' οὗ θ' ἀναγκαζόμεθα νὰ φαντασθῶμεν Ἀνατολίτας σταυροποδητὴ ἐδρασμένους καὶ συνδιαλεγόμενους), ἀλλὰ le tapis de table, τὸ κάλυμμα τῆς τραπέζης, πέριξ τῆς ὁποίας ὑποτίθενται καθήμενοι οἱ συζητοῦντες. Δῆλον λοιπὸν ὅτι οὔτε ἀρμόζον, οὔτε δυνατὸν εἶνε νὰ μεταφράζῃ τις κατὰ λέξιν τὰ μεταφορικῶς ἢ παροιμιωδῶς λεγόμενα, σώζων συνάμα καὶ τὸ νοούμενον. Οὐδεὶς Γάλλος θὰ ἠρμήνευε π. χ. τὸ ἐπὶ ξυροῦ ἀχιῆς ἀπλῶς διὰ τῶν ἀντιστήγων Γαλλικῶν λέξεων, ἀλλὰ θὰ ἐζήτηι ἰσοδύναμόν τινα φράσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γλώσσῃ. Οὕτω καὶ Ἕλλην σωφρονῶν, καὶ ἔχων συναίσθησιν τῆς αὐτῆς ἰδιόχρονος χαρακτικῆς ἐκαστέρας τῶν γλωσσῶν, ἵστέλλει νὰ λέγῃ ἀπλῶς οἱ Ἕλληνας ἀνέκαθεν εἶπον. Τὸ ζήτημα προέκυψεν, ἢ ὁ δεῖνα ἔγειρε τὸ ζήτημα κ. τ. τ. «Ἡ γυμναστικὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων», οὐδὲν ἄλλο σημαίνει, ἑλληνιστί, εἰμὴ ὅτι ἡ γυμναστικὴ διέβη δῆθεν διὰ τοῦ μέσου τῶν διαφόρων αἰώνων· διότι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε πρὸ πάντων λογικὴ καὶ σαφής. Οἱ μηχανικῶς ἀπηχοῦντες φράσεις Γαλλικὰς, οἷον à travers les âges ἢ, sur une grande échelle («εἰς μεγάλην κλίμακα»), ἢ autour de la guerre («πέριξ τοῦ πολέμου» ἢ καθὼς εἶπον τινὲς ψευδοελληνίζοντες, ἀκύκλω τοῦ πολέμου), κ. τ. τ., εἶνε ἄξιοι συλίστητῶν, ὅτι ζητοῦντες νὰ ἐπιτηδεύσωσιν ἀθηρὸν καὶ γλαυροῦν χαρακτῆρα λόγου, γίνονται καταγελαστοί, βαρβαρίζοντες οἰκτρῶς. Ἀλλὰ πῶς θέλετε νὰ τὰ εἴπωμεν; Ἄν ἐπαγγέλεισθε ὅτι ἑλληνιστί συγγράφετε, ἑλληνιστί νὰ τὰ εἴπετε, προσπαθοῦντες πρῶτον νὰ διολογίζεσθε καὶ ν' ἀντιλαμβάνεσθε τῶν ἐννοιῶν ἑλληνιστί, καὶ ὄχι φραγκιστί. Π. χ.,

ἼΙ γυμναστικῆ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἢ ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἕως σήμερον. Ἦρξαντο κατασκευάζοντες (ὄχι, αἰς μεγάλην κλίμακα), ἀλλὰ) μεγάλας ποσότητας ἢ, ὁ νέος σπόρος θὰ καλλιεργηθῆ ἐπὶ εὐρυτάτων ἀγρῶν. Τὰ τοῦ πολέμου ἢ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν πόλεμον ἢ σχετικὰ τινα τοῦ πολέμου κ.τ.έ.

Τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ πρὸς τὰ Φραγκικὰ ἐθελοδοουεῖα εἰς τὴν ὑπέταξάν τινες τὸν νοῦν αὐτῶν, ὥστε ποιοῦνται μὲν χρῆσιν λέξεων Ἑλληνικῶν, συγγράφουσιν ὁμως καθ' ὃν τρόπον ἀντιλαμβανόμενοι τῶν ἐννοιῶν οἱ ξένοι. «Ὁ ταξειδιώτης καὶ ὁ ὀδηγὸς τοῦ ἔβαινον βραδέως· ἀλλ' αἶφνης ὁ τελευταῖος ἐσταμάτησε», κτλ. Τελευταῖος Ἑλληνιστὶ δηλοῖ τὸν ἔσχατον· ὁ δὲ οὕτω μεταφράσας τὸ Γαλλικὸν ce dernier προϋτίθετο νὰ εἴπῃ, «ἀλλ' αἶφνης οὗτος ἐσταμάτησεν.» Ἐπίσης πλημμελὲς καὶ ἀστοχὸς εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ ἀποφασιστικοῦ ἀποφασιστικῶν· «ἀποφασισμένως αἱ Ἀθηναὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς Εὐρωπαϊκὴ μεγαλόπολις,» ἀντὶ τοῦ βεβαίως, ἀναμφισβητῶς, εὐλόγως, προδήλως, κ. τ. τ. Τὸ προτάσσειν τὰ χρονονητικὰ εἰς, μία, ἐν τῶν Ἑλληνιστὶ ἀνάρθως ἢ διὰ τοῦ τίς, τί, ἐκφερομένων ὀνομάτων, εἶνε καὶ τοῦτο βάρβαρον. καὶ ἀηδὲς καὶ δὴ καὶ παραμορφώνει τὴν ἐννοιαν. «Μία θεατρικὴ παράστασις,» (ὡς ἐφημεριδογράφοι τινὲς ἐπιγράφουσι τὰς δραματικὰς τῶν ἐπικρίσεις), σημαίνει μία, καὶ ὄχι πλείους. Ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα, οὕσα πτωχοτέρα τῆς Ἀγγλικῆς, ἣτις ἐκφέρει τὰ τοιαῦτα διὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου a, κατ' ἀνάγκην ποιεῖται χρῆσιν τοῦ un, une. Ἀλλὰ τῶν Ἑλλήνων ὅσοι δὲν ἐκουτσοφράγχευσαν διανοητικῶς ἀρκοῦνται εἰς τὸ ἀναρθρον, οἷον. «Θεατρικὴ παράστασις», ἢ «περὶ θεατρικῆς τινος παραστάσεως».

Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ μένει στάσιμον, ἀλλ' ἢ βελτιοῦται, ἢ πρὸς τὰ χεῖρω θάινει, ἀκόλουθον ἦτο οἱ κουτσοφραγιζοῦτες νὰ κηδηλεύσουν καὶ τὰ δόλια Ἑλ-

ληνικά των, γράφοντες *ελάστιχοι* (μὲ τελικὸν *ρ*), καὶ *μα-
γνέζιο*, καὶ ἄλλα τοιαῦτα τερατόμορφα. Οὐδ' ἦτο δυνα-
τὸν ν' ἀνακοπῇ ἐδῶ ἢ ἐπέκτασις τῆς ἐπιδημίας, ἀλλ' ἐν
μέσῳ περιδιαγραμμάτων δῆθεν φράσεων ἀπκντῶσιν ἐμεινιχ-
τινα, καὶ ἀπίσια, οἶον. «Ἐπαιάνισεν ἀρμονικώτατα ἢ
μπάντα τοῦ πυροβολικοῦ». «Περικλεστάτη ἀμφίσεις γρώ-
ματος ἀνοικτοῦ *ρίζ*». Τὴν λεπτήν αὐτῆς μέσιν περιέβαλε
ζῶνι βελούδου *μ.λέ*. α' Ἐκίει μετὰ θεϊκτικῆς χάριτος τὴν
βιτιάγ.λια τας. «Τὸν παχύν του αὐχένα ἐκάλυπτεν ἄφθο-
νος *ρχαβάτα*». Δῶτε μοι λεκάνην! Διὰ τι ὁ ἄγριος οὗτος
καὶ ἀνάκτιος ἀνασκοπισμὸς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἦ-
τις, καὶ καθαρύουσα καὶ χυδαίζουσα, σὰς παρέχει πλοῦ-
τον πολύν, ἵνα λάβητε ὅ,τι προαρεῖσθε· τριανταφυλί, ῥό-
διον, οὐρανί, γαλάζιο, γαλακίον, κωνοῦν, γλαυκόν, ἀνε-
μιστήριον, ῥιπίδι, λιμνοδίτης, κτλ. Οἱ ἀσμενίζοντες τῆ
φρακκαρχακικῆ, οἱ ἐπινοούντες ἄνοματα καὶ τύπους λέξε-
ων, καὶ φράσας μέγρου ἀγνωστούς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χυ-
δαίους, μᾶς ἐνθυμίζουσι τοὺς γελιοστατοὺς ἐκείνους ἀρχον-
τοχωριάτας, οἵτινες θυσιάζουσιν ἀθῶων καὶ κατὰ τὰ ἄλλα
ἀξιόλογον μύστακα φανταζόμενοι ὅτι θ' ἀναλάμψουν ὡς
«Εὐρωπαῖοι» ξυρίσαντες αὐτόν.

Τοιοῦτοι εἶνε καὶ οἱ νοθογενεῖς τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν
Ἑλληνας, οἱ μασκαρύοντες τὴν Ἑλληνικωτάτην Ἀπό-
κρεων ὡς *Καρναβαλίον*, οἱ γράφοντες περὶ ὠ:ολογιῶν *ρε-
μοιτουάρ* (ἀκλειθρων, δηλονότι, ὡς ἐγὼ θὰ τὰ ὠνομαζα),
καὶ περὶ κολλάρων *ἀλέ*—*ρέτουρ* (διὰ τι ὄχι διπλωτῶν;) καὶ
περὶ ἄλλων τοιούτων γλωσσικῶν εἰλωτισμῶν, δ' ὧν κιν-
δυνεύουσι νὰ καταστήσῃσι τῶ ὄντι *Καρναβαλίον* τὴν γλώσ-
σαν τῶν ἀπλουτέρων μὲν ἀλλ' ἀσυγκρίτως χῆσιπροπεστέ-
ρων καὶ συνεωτέρων πατέρων των(1). Τοιοῦτοι εἶνε οἱ

(1) Διὰ τοὺς τερατουργοὺς τούτους ἀνάγκη μετακαλέσαι Σώ-
πολιν τὸν ἱατρὸν, ἵνα διαλεχθέντες ὑπὲρ τῆς νόσου, ἴασιν τινα

διηγούμενοι περί «χωροφυλάκων μετεμοφισμένων εἰς δι-
τέκτιφ» (μυστικούς ἀστυνόμους). οἱ ὀνομάζοντες *ρίπόρτερ*
τὸν ἐξαγγελέα, καὶ *ρίκέρ* τὴν ἀναγραφὴν, καὶ *ιτερβιού*
τὴν συνέντευξιν, — ὀνόματα ταῦτα Ἑλληνικώτατα καὶ
τῶν ψευδοφραγκικῶν πολλῶ ἀμοδιώτερα, ὧν τὸ ὄρθον
καὶ εὐχρηστον πολλὰκις ἤρμηνεύθη.

Ἄλλὰ, βλέπετε, αὐτὰ τὰ Ἑλληνικά δὲν ἔχουν τὴν
κἄποιαν Ζολαϊκὴν ὁτυήν, (1) οὐδὲ τὴν καφενικὴν ἠχὴ τὴν
θέλγουςαν αἰσθητήρια ὄργανα ἐξηχρειωμένα. Ἄλλως τε,
αἰτία τῆς προτιμῆσεως εἶνε καὶ τὸ παρὰ τοῖς βαναύσοις

αὐτοῖς εὐρωμεν· συνετὸς γὰρ ἀνὴρ, καὶ πολλοὺς ἤδη παραλαβῶν
ὡσπερ αὐτοὺς ἡμιμανεῖς καὶ καυζῶντας, ἀπήλλαξεν ἐγγέας
Φάρμακον. — Χαῖρε, Σιώπολι, καὶ τούτον τὸν Φραγκογραικύλον
παραλαβῶν λήρω νῦν καὶ ἔσθη περὶ τὴν φωνὴν νόσω ξυνόντα καὶ
κινδυνεύοντα ἥδη τελείως ἀπολωλέναί, σῶσον ἐνίγε τῷ τρόπῳ.
Οὐκ ἀκρίβεις, οἷον φθέγγεται, διαστρέφων τὴν γλώτταν, καὶ ταῦτι
τὰ ἀλλοκοτα συντιθεῖς, καὶ σποδὴν πρῶσιμος ἐπὶ αὐτοῖς, ὡς
δὴ τι μέγα ὄν, εἴτι ξενίζα καὶ τὸ καθεστηκὸς νόμισμα τῆς φω-
νῆς παρακόπτοι. — Μὰ Δι', οὐκ ἀκρίαν τινα λέγεις τὴν νόσον·
βοηθητέα γοῦν τῷ ἀνδρὶ πάση μετ' ἀνῆ, καὶ κατὰ θεῶν γὰρ, τῶν
χολωτῶν τινι φάρμακον τουτὶ κερασάμενος ἀπήειν, ὡς πίων ἐμέ-
σειε. Φέρε πρῶτον αὐτὸς πίθι, ὦ Φραγκογραικύλε, ὡς ὑγιῆς ἡ-
μῖν καὶ καθαρὸς γένοιο, τῆς τοιαύτης τῶν λόγων ἀτοπίας κενω-
θεῖς· ἀλλὰ πείσθητί μοι, καὶ πίθι, καὶ ράων ἔσθη. "Ἀρξαι δὴ ἐ-
μειν. Βαβαί! Πρῶτον τουτὶ τὸ **πλαστικόνος**· εἶτα μετ' αὐτὸ
ἐξελήλυθεν ἡ **ἀνθρωπομάξα**· εἶτα ἐπ' αὐτοῖς τὸ **ἐξ ἄλλου**.
Βίασε δ' ὅμως, καὶ κάθες εἰς τὴν φάρυγγα τοὺς δακτύλους· οὐ-
δέπω τὴν **μαγνέζιαν** ἐμέμηχας, οὐδὲ τὸ **ἐλάστικον**, οὐδὲ
τὴν **γκραβάταν**. Πολλὰ ἔτι ὑποδέδουκε, καὶ μεστή σοι αὐτῶν
ἡ γαστήρ. Ἀμεινον δὲ εἰ καὶ κάτω διαχωρήσειεν ἂν ἔνια· ὁ
γοῦν **Καρναβαλίδος** μέγαν τὸν ψόγον ἐργάσεται συνεχπεσῶν με-
τὰ τοῦ πνεύματος.

(1) Αὐτοὶ οἱ συνετώτεροι τῶν Γάλλων ἀποτροπιάζονται τὴν
Ζολαϊκὴν δυσωδίαν. Πρὸς: A. Macrode. La flore pornogra-
phique; glossaire de l'école naturafiste, extrait des
oeuvres d'Emile Zola et de ses disciples. Paris. 1885.

τὸν νοῦν ὑπολανθάνον αἰσθημα τῆς ψευδοσεντροπῆς διὰ πᾶν ὅ,τι κχλόν, γνήσιον, καὶ πρέποι.—αἰσθημα τὸ ὅποιον οἱ ὀξύτατα ψυχολογοῦντες Γάλλοι: ὠνόμασαν πᾶν εὐτραπέλως *la honte du bien*. Διὰ τοῦτο καὶ μεταγραμματίζουσί τινες ξένα κύρια ὀνόματα δι' Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀλλὰ φραγκιστί, φανταζόμενοι οἱ ταλαίπωροι ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ παραστήσῃ τις οὕτω τὴν ξενικὴν προφορὰν! Ἄλλ' οὐδὲ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς ἡ παράστασις ἀποβαίνει ἐν πᾶσι δυνατὴ διὰ Λατινικῶν γραμμάτων. Τὸν ἐπιφανῆ Ἑλληνα I. Παππαδιαμαντόπουλον, τὸν ψευδωνύμως γνωστὸν ὡς Ἰωάννην Μωρέαν, μετεμείρισαν εἰς Ζὰκ Μωρεάς, διότι γαλλιστὶ γράφεται *Jean Moreas*. Ἄλλὰ ποῦ *Jean*, καὶ ποῦ Ζάν; Παραδόξως πῶς τὸ αὐτὸ χριστιανικὸν ὄνομα παρουσιάζουσι ὡς Τζῶν ὅταν μηχανεύονται Ἑλληνικὴν παράστασιν τοῦ Ἀγγλικοῦ *John*. Ὁ Γάλλος *Jacques* κατασκευάζεται εἰς Ζάκ, ἀλλ' ὁ Ἄγγλος *James* εἰς Τζαίμς ἀποστειοῖ ὡς Ἰακώβος ὅντες κχθίστανται οὕτως οἱ δύστηνοι ἀγκώριστοι. Ὁμοίως ὁ Πέτρος Λόττης (*Pierre Loti*) γελοτοποιεῖται φραγκογραικιστὶ ὡς Πιέρ Λοττί καὶ ὁ Ἀνδρέας Καρνέγις (*Andrew Carnegie*) ὡς Ἄντρου Καρνέτζι. Οὐδεὶς δὲ τῶν γελοτοποιῶν τούτων ἠδύοκκῃσε (οὐδ' αὐτὸς ὁ Μονσιὸς Πισικαρί) νὰ μᾶς φωτίσῃ περὶ τῆς κλίσεως εἰς ἣν ἀνάγονται τὰ νεόπεπτα ταῦτα εἰς ἰλήγοντα κύρια ὀνόματα. Οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ ἐξηγήσῃ, διὰτὶ οἱ οὕτως εἰλωτεύοντες εἰς τὰ ξένα δὲν μιμοῦνται τοῦλάχιστον τὸν λογικὸν καὶ ἀξιοπρεπῆ κανόνα τῶν Γάλλων οἵτινες ἀποδίδουσι τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα Διονύσιος, Βλάσιος, Μακάριος, Ἰερώνυμος, οὐχὶ διὰ τῶν *Dionyssios, Vlassios, Makarios, Hieronymos*, ἀλλὰ διὰ τῶν γνησίως Γαλλικῶν τύπων *Denis, Blaise, Macaire, Jerome*.

Πολλὰ κύρια ὀνόματα, μάλιστα Ἀγγλικά, προσφέρονται ἐκ παραδόσεως τρώπῳ αὐθιχρέτῳ καὶ ἰδιορρυθμῳ, ὅπως

διαφόρῳ τῆς κατ' ὄψιν γραφῆς. Τὸ Bouchier προφέρεται μὲν Ἀγγλιτικῶς ὡς ἂν ἐγράφετο Bowcher· ἀλλὰ τὸ ἐν Ἑλληνικαῖς ἡμετέροις ἀπαντῶν ἀλλόκοτον Μπάουτσερ, οὔτε τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ ὀνόματος σώζει, οὔτε τὴν γνησίαν προφορὰν ἐνθυμίζει. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς ἐκ τῶν προτέρων περὶ τίνος πρόκειται, μένει ἐν ἀπορίᾳ ἐντυγχάνων παραπλησίαις πρᾶμορφώσεσι κυρίων ὀνομάτων. Τὰ τοιαῦτα λοιπὸν ὀνόματα ὀφείλομεν νὰ μεταγράψωμεν Ἑλληνικοῖς γράμμασιν ὅσον ἐνεστί πιστότερον, προσέχοντες μᾶλλον τῇ ὀρθογραφίᾳ, ἢ τῇ προφορᾷ, οἷον Βούρηιερ. Εἰς τινὰς μάλιστα περιστάσεις ἐστὶ προτιμώτερον εἶνε νὰ γράψωμεν αὐτὰ ἀναλλοίωτον, Λατινικοῖς γράμμασιν· διότι ὀλίγιστοι εἶνε καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ μόνον σχολείου ἀποφοιτήσαντες, οἱ μὴ δυνάμενοι ν' ἀναγνώσωσι τὰυτά, καὶ ἀσφαλέστερον νὰ νοήσωσι περὶ τίνος πρόκειται· ἢ διὰ τῶν νῦν συνήθων παραμορφώσεων. Καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀνέλαθον ἐφρονούντες ὅτι ἡ Γερμανικὴ ὄψις νὰ διδοσθεῖται εἰς τὰ σχολεῖα οὕτως, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ μνηθῆνωσιν ὅτι τὸ Λονδίνον, π. γ. λέγεται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν London, καὶ τὸ Λούγδουνον Lyon, καὶ ὁ Σηκουάνης Seine, κ. τ. τ.

Οὐχ ἦττον ἀηδῆς καὶ παιδαριώδης ἐπιτηδεύτης εἶνε τὸ ὀνομάζειν Κάιζερ τὸν Γερμανὸν Αὐτοκράτορα. Ἀληθεύει μὲν ὅτι Τσάρος λέγομεν τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσσίας· ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο προσέλαβε τύπον Ἑλληνικὸν πρὶν ἢ γίνῃ δεκτὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ. Ἀμφότερα δὲ, τότε Κάιζερ καὶ τὸ Τζάρ εἶνε ἐπιχώριοι παραφθορὰι τοῦ ἀρχικοῦ Λατινικοῦ Caesar=Καῖσαρ. Ἔτερα πάλιν ξένα γεωγραφικὰ ὀνόματα, ὧν ἡ προφορὰ εἰκονίζεται δῆθεν πιστῶς Ἑλληνικοῖς γράμμασι, καθίστανται οὕτως ἀγνώριστα μὲν εἰς αὐτοὺς τοὺς ξένους, ἀποτρόπαια δὲ καὶ ἐμμετικὰ εἰς τοὺς τερουήτας συναίσθησιν τινὰ ἐκείνου τὸ ὅποιον οἱ ἄλλοι ὀρθῶς ὠνόμασαν la dignité du langage. « Ὁ Μπαλφουρ ἐξέλεγε ἀντιπρόσωπος τοῦ Σίτυ, » τοῦ Ἄστρεος

(City) δηλονότι τοῦ Λονδίνου! Ἀλλὰ τίς ἀναγνώσας Σίτυ, μόνον, ἤθελε μαντεύσει περὶ τίνος μέρους γῆς πρόκειται; Συχνὰ πυκνὰ εἶδομεν ἐπ' ἐσχαίων μνημονευομένην τὴν ἐν Μαρόκκῳ πόλιν *Ταγγέρ*, ἣν οἱ μὲν Γάλλοι οὕτω, *Tanger*, ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἔκπαλαι *Τίγγην*, ὡς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐπισήμους πίνακας τῆς Προξενικῆς ὑπηρεσίας ἐφέρετο ἄλλοτε τὸ ὄνομα. Τώρα ὅμως, οἱ νομίζοντες ὅτι ἀξέευρωπαίσθησαν», βαρβαρίζουσι. Τερατῶδες εἶνε τὸ *Μορακό*, τὸ ὅποιον ἀρμόζει μὲν εἰς χαρτοπαίκτης καὶ τοιούτου εἶδους ὑποκείμενα, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὰ χεῖλη τῶν μὴ ἀποπτυσάντων πᾶσαν γλωσσικὴν περιστολήν, αἰδῶ, καὶ εὐπρέπειαν. Τὸ δὲ τέρας τοῦτο εἶνε τόσῳ ἀπαισιώτερον, ὅσῳ τὸ χωρίον ὀνομάσθη πρῶτον ὑπὸ Ἑλλήνων, τῶν ἐνδόξων Φωκαέων ἀποίκων τῆς *Μασσαλίας*, οἵτινες ἰδρυσαν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Μοροίκου Ἡρακλέους (1) Ἀναίσθητος καὶ ἀσυγκίνητος ὑπὸ τῆς πατρῴας εὐκλείας πρέπει νὰ ἦγε ὅστις μὴ εὐφραίνεται ὀνομάζων τὴν χώραν ἐκείνην *Μοροίκον*. Ἀγανάκτησιν καὶ ναυτίαν προάγει εἰς Ἕλληνα σεβόμενον ἐαυτὸν τὸ *Αἰξ-Λε-Μπαίν*, γλωσσικὸς τραγέλαφος, ὅστις, οὔτε τὴν προφορὰν, οὔτε τὴν γραφὴν ἐρμηνεύει τῆς Γαλλικῆς παραθοράς, *Aix-les-Bains*, τοῦ γνησιῶς Ἑλληνικοῦ ὀνόματος τῶν *Λουτρῶν τοῦ Σέξιου* (2)

Τοιαύτη ὅμως εἶνε ἡ ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος κατὰ δήλον ἠθικὴ κατὰπτωσις καὶ παρακμὴ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε τινὲς τῶν ἡμετέρων φαίνονται οὐδὲ κατοί-

(1) Ὁ δὲ τοῦ Μοροίκου λιμὴν ὄρμος ἐστίν, οὐ μεγάλας, οὐδὲ πολλὰς ναυσίν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλέους Μοροίκου καλουμένου.—*Στραβ.* σ. 202.

(2) Θερμὰ ὕδατα τὰ Σέξτια καλούμενα.—Σέξτιος γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλνας, οὐ πολὺ ἄπωθεν τῆς *Μασσαλίας*, κτίσας πόλιν ὠμώνυμον ἐαυτοῦ τε καὶ τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινα μεταβεβληκέναι φασὶν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθα τε φρουρὰν κατόκισε Ρωμαίων, κτλ.—*Στραβ.* σ. 178 καὶ 180.

κους νομίζοντες έκυτούς τῆς Εὐρώπης, τῆς ἠπειροῦ δηλονότι ἐκείνης ἦν πρῶτοι οἱ Ἕλληνας οὕτως ὠνόμασαν, ἡμερώσαντες καὶ δοξάσαντες αὐτήν, ἀροῦ τὴν ἔσωσαν τῆς βαρβαρότητος καὶ τὴν διέστειλαν τῆς Ἀσίας. Ἀδιαικόπως λαλοῦσι τινές—δυστυχῶς Ἕλληνες—περὶ «Εὐρώπαιων». ὡς περὶ ξένης καὶ ἀπωτάτης χώρας, καὶ ὡς περὶ ἀνθρώπων ὑπερόχων. Πρόκειται δὲ ἀπλῶς περὶ τῆς Ἑσπερίας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀλλογενῶν, οἷτινες, κατ' ἀκολουθίαν, μυκτηρίζουσιν ἡμᾶς καὶ περιφρονοῦσι διὰ τὴν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ταπεινόφρονον ταύτην πικραϊτήτιν μας. Πολλῶ χειρὸν εἶνε τὸ ὄνομα Ἀρχιπέλαγος, τὸ ὁποῖον τινές νομίζουσιν Ἑλληνικὸν καὶ προτιμώτερον, καθὰ συντομώτερον, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1) Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε τὸ μόνον ὀρθὸν καὶ Ἑλληνικὸν κυριολεκτούμενον ἐπὶ τῆς περὶ τὰς Κυκλάδας Θαλάσσης διότι πέλαγος ἀπλῶς καλεῖται πᾶσα μὲν πολλὰς νήσους ἐσπασμένη θάλασσα. Εἰς τῆς τοιαύτης θαλάσσης οἱ ὄραγοι, ἔδωκαν κατ' ἐτέκτασιν τὸ ὄνομα Archipel, Arcipelago, τῶν Ἑνετῶν καὶ Γενουσιῶν πρῶτων παραφθεμένων οὕτω τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα τῆς θαλάσσης ἐκείνης εἰς ἦν καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκακούρησαν ὡς δεσπόται. Οὕτω καὶ τὸ Negrepointe κατεσκεύασαν παρετυμολογικῶς ἐκ τοῦ ἴς τὴν Ἑγρυπο· καὶ τὸ Candia ἐκ τοῦ Χάνδαξ. Τί δὲ νὰ εἰπῶμεν περὶ τῆς

(1) Παντοῖα κυκλοῦνται παρὰ Φράγκοις εἰκασίαι περὶ παραγωγῆς π. γ. ἐκ τοῦ ἀρχή, ὡς δῆθεν πρωτεύοντος πελάγους, ἢ ἐκ τοῦ ἁγίου πέλαγος, ὡς γειτονεύοντος τοῦ Ἁγίου ὄρους, ἢ ἐκ τοῦ arco διὰ τὴν θέαν τῶν στοῶν τῶν ἐκεῖ μοναστηρίων, ὅπερ γελειότατον. Ἡ μόνη ὀρθὴ παραγωγή ὁμολογεῖται ὑπὸ τοῦ D'Anville (Analyse de la carte des côtes de la Grèce, Paris, 1757) λέγοντος: «Le nom d' Archipel n' est qu' une altération du véritable, et ne vient point, comme on pourroit le croire, d' une qualification supérieure à l' égard du quelque autre mer.»

ἀφιλοτιμίας, τῆς ψυχικῆς ἐθελοδοουλείας ἐκείνων οἵτινες χρῶνται τῷ βαναύσῳ καὶ Σλαβικῷ ὀνόματι *Tatōi* ἵνα σημάνωσι τὴν ἐν τῇ ἐνδόξῳ καὶ ἱερᾷ Δεκελείᾳ ἰδρυμένην ἔπαυλιν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων! Αὐτοί, οἱ κατ' ὀλίγον ἀπαρνούμενοι πᾶν ὅ,τι Ἑλληνικόν, ἐλησμόνησαν καὶ τὸν Αἴμον, λαλοῦσι δὲ καὶ γράφουσι περὶ *Balkanicῆς* (τῆς ἄλλοτε γνωστῆς ὡς Ἰλlyρικῆς) χερσονήσου, καὶ περὶ *Balkanikῶν* χωρῶν, παραιτούμενοι οὕτω ἐκ προκαταβολῆς ἐκείνων, ἅτινα διεκδικοῦσι καὶ γοργῶ τῷ βήματι σφετερίζονται οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν!

Μὴ τις νομίσῃ ταῦτα καθ' ὑπερβολὴν διατυπωθέντα, ἢ μικρολόγα, ἢ ἐπουσιώδη (1) Ἡ γλῶσσα εἶνε παντοῦ καὶ πάντοτε, οὐχὶ ἀπλῶς μέσον συνεννοήσεως. Ὁ ἰδιᾶτων αὐτῆς χαρακτήρ, ἢ εἰς τὸν ἀσχετόν τύπον ἐμμονή, ἢ πρὸς τοὺς ξενισμοὺς ἀποστρέψη, ἢ εἰς τὰ πατροπαράδοτα πίστες, ταῦτα εἶνε μέτρον καὶ σταθμῆσις ἀσφαλῆς τῆς ζωπιότητος καὶ ἀκμῆς παντὸς λαοῦ, κάτοπτρον τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ διαθέσεως καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Πᾶς ἄνθρωπος διὰ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐκφράζεται, διὰ τοῦ λεκτικοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος, μαρτυρεῖ ἀκρυτίως καὶ ἀπροβουλεύτως τὸ ποῖόν τῶν διαλογισμῶν του καὶ τὴν ῥοπὴν τῆς ψυχῆς του. "Ὅστις ὀρθῶς σκέπτεται, καὶ ὀρθῶς λαλεῖ (2). "Ὅπως δὲ οἱ ἐσώτεροι διαλογισμοὶ διαμορφοῦσι τὸν χαρακτήρα τοῦ προφορικοῦ λόγου, οὕτως ἡ ἐπιμέλεια καὶ φροντίς τοῦ δοκίμως λαλεῖν καὶ γράφειν ἐπιδραῖ ἐπὶ τῆς ἕξεως τοῦ ὀρθῶς

(1) Τὰς γλωσσικὰς μωρίας καὶ τοὺς βαρβαρισμοὺς ὀφείλει τις νὰ ἀποσκορακίζῃ καὶ φυγαδεύῃ ἐλλόγως μὲν, ἀλλὰ καὶ σκωπτικῶς. «Εἰώθει δὲ (ὁ Σωκράτης) καὶ πρὸς τοὺς σολοικίζοντας Ἀττικῶς, παίξειν ἀνεπαχθῶς.» Λουκ. Ψευδασ. 6.

(2) «Οὐκοῦν διάνοια μὲν καὶ λόγος ταῦτόν· πλὴν ὁ μὲν ἐντὸς τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὴν διάλογος ἄνευ φωνῆς γιγνόμενος, τοῦτ' αὐτὸ ἡμῖν ἐπωνομάσθη διάνοια· ὁ δὲ ἀπ' ἐκείνης ρεῦμα διὰ τοῦ στόματος ἰδὼν μετὰ φθόγγου κέκληται λόγος». Πλατ. Σοφ. 263.

διαλογίζεσθαι, διαθέτουσα γενναίως τὰ ψυχικὰ συναισθη-
ματα. Διὰ τοῦτο, ὅστις ἀμελήσας τοῦ σεμνοῦ καὶ ὀρθοε-
ποῦς λόγου, συνειθίσῃ νὰ μετέρχηται ὕφος ἄτσαλον καὶ
χυδαῖον, βεβαίως θ' ἀπωλέσῃ οἰανδήποτε ἐχάρισεν εἰς αὐ-
τὸν ἢ φύσις ψυχικὴν εὐγένειαν καὶ εὐφυΐαν.

Οἱ καὶ ἀκροθιγῶς τὰ τῆς λογικῆς καὶ γλωσσικῆς ἐπι-
στήμης ἀψάμενοι νοοῦσι βραδίως καὶ ὁμολογοῦσι ταῦτα,
ἅτινα κεφαλαιωδῶς καὶ πάνυ συνοπτικῶς προσεπάθησα νὰ
ἐκθέσω ἐδῶ, ὑπέικων εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν συντακτῶν
τοῦ Ἡμερολογίου τούτου. Οὐδόλως ἀξιῶ νὰ διδάξω ἐγὼ
ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὁ πολυμαθὴς καθηγητὴς καὶ ἐμὸς σεπτὸς
φιλος κ. Χατζιδάκης σοφῶς ἀνέπτυξεν ἐν τοῖς συγγράμμασιν
αὐτοῦ. Εἰς ταῦτα ἐρίστῳ τὴν προσοχὴν τῶν πούρουντων
νὰ διδασθῶσι τί τὸ γλωσσικῶς ὀρθόν, καὶ εἰς τί συνίσταται
τὸ ὑπὸ ἀνοήτων καὶ περυστημένων ἀνθρώπων ἀνγκινηθὲν
ἀγλαστικὸν ζήτημα». Εὐτυχῶς δὲ θὰ λογίσω ἔχει τὸν ἀντὶ τῆς
βραχέως ταῦτα σημειώματα συντελέσωσιν εἰς διεγερσιν τῆς
φιλοτιμίας ἐκείνων, οἵτινες συναισθηθῶσιν ὅτι ἀπωλέσαν-
τες ἤδη, ἔνεκα ὀλιγωρίας καὶ μικροψυχίας, πολλὰ τιμαλρῆ
πατρῶα ἀγαθὰ, καθήκον ἔχομεν νὰ σώσωμεν τοῦλάχιστον
τὴν σώτασιν ἡμᾶς ρωνῆν τῶν Ἑλλήνων, τὴν εὐγενεστά-
την αὐτὴν καὶ πολυτιμοτάτην τῶν κληρονομιῶν, ὅσαι ἔ-
λαχον ποτὲ εἰς γένος ἀνθρώπων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020687

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ